

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

"Təsdiq edirem"

Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov

" " _____ 2026-cı il

**Fənn sillabusu
(işçi tədris proqramı)**

İxtisasın şifri və adı: 060409 - "Biznesin idarə edilməsi"
İxtisaslaşmanın adı: Aqrobiznes, Sosial xidmət sahələri üzrə
Fakültə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"
Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: "Sahibkarlıq fəaliyyətinin əsasları" (İşçi proqramı kafedranın 13 fevral 2026-cı il 06 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

Kodu: SMO626

Tədris ili: II (2025/2026)

Semestr: IV

Tədris yükü: Cəmi: 225 saat. Auditoriya saati - 30 (15 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Soyadı, adı, ata adı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Əfəndiyev Əmir Yasin oğlu, müəllim

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a, LDU-nun 1 sayılı tədris binası

Məsləhət günləri və saati: II-V günlər: saat 14⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: amir.efendiyev@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

1. Kuratko, D. F. *Entrepreneurship: Theory, Process, and Practice*. Cengage Learning, 11th Edition, 2024.

2. Vaqif Niftullayev. "Sahibkarlığın əsasları". Bakı-2002

3. Məhərrəmov A.M. Sahibkarlıq: nəzəriyyədən praktikaya. Bakı - 2009, 358 s.

4. Romella Məhərrəмова, Solmaz Musayeva. "Sahibkarlıq". Bakı -2019, 70 s.

5. Biznesin təşkili və idarə edilməsi. Dərslik. A.B.Abbasovun ümumi elmi redaktəsi ilə. "Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti" nəşriyyatı. Bakı - 2011, 464 s.

6. Abbasov A.B., Abbasov S.A. Biznesin əsasları. "Elm və təhsil" nəşriyyatı. Bakı - 2017

7. Əhmədzadə M.İ. Biznes-plan: praktikum. Nafta-Press nəşriyyatı, Bakı-2010.

IV. Prerekvizit fənlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa bir fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizit fənlər: Fənnin tədrisi ilə eyni zamanda başqa fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

"Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş" fənni tələbələrə sahibkarlıq fəaliyyətinin mahiyyəti, biznesin formalaşma prosesi və bazar iqtisadiyyatı şəraitində biznesin işləmə mexanizmləri haqqında ətraflı və sistemli biliklər vermək məqsədi daşıyır. Fənn tələbələrdə sahibkarlıq düşüncə tərzinin formalaşdırılmasına, təşəbbüskartlıq və məsuliyyət hissinin inkişafına yönəlmişdir. Fənn çərçivəsində sahibkarlıq anlayışı, onun əsas xüsusiyyətləri, iqtisadiyyatın inkişafında rolu və cəmiyyət üçün əhəmiyyəti izah olunur. Tələbələr biznesin yaranmasına səbəb olan iqtisadi və sosial amillər, bazar tələbi və təklif mexanizmi, istehlakçı davranışı, həmçinin biznes fəaliyyətində rəqabətin əhəmiyyəti ilə tanış olurlar. Fənn tələbələrə biznes

ideyasının necə yaranmasını, ideyanın bazar baxımından qiymətləndirilməsini və real biznesə çevrilməsi mərhələlərini addım-addım izah edir. Bu prosesdə bazar araşdırmasının aparılması, hədəf müştərilərin müəyyən edilməsi, məhsul və ya xidmətin seçilməsi kimi əsas məsələlər üzərində dayanılır. Eyni zamanda, fənn çərçivəsində biznesin təşkili üçün lazım olan resurslar – maliyyə, əmək, maddi və informasiya resursları – tələbələrə aydın şəkildə təqdim olunur. Sahibkarlıq fəaliyyətində risk anlayışı, risklərin növləri və onların azaldılması yolları sadə nümunələr əsasında izah edilir.

Fənnin əsas məqsədi tələbələrdə sahibkarlıq və biznes fəaliyyəti haqqında möhkəm ilkin bilik bazası formalaşdırmaq və onları gələcək peşə həyatına hazırlamaqdır. Bu fənn vasitəsilə tələbələrin biznesə marağı artırılır, onların müstəqil düşünmə, təşəbbüs göstərmə və yaradıcı yanaşma bacarıqları inkişaf etdirilir. Tələbələr biznes ideyasını formalaşdırmağı, bazar imkanlarını dəyərləndirməyi, sadə biznes-plan hazırlamağı və bizneslə bağlı əsas qərarları qəbul etməyi öyrənirlər. Fənn tələbələrdə riskləri düzgün qiymətləndirmək, maliyyə və resurslardan səmərəli istifadə etmək, rəqabət şəraitində düzgün strategiya seçmək kimi bacarıqların formalaşmasına xidmət edir. Eyni zamanda, tələbələr komanda şəklində işləmə, ünsiyyət qurma və məsuliyyət daşıma vərdisləri əldə edirlər. Bu fənn nəticəsində tələbələr gələcəkdə öz bizneslərini qurmaq və ya müxtəlif biznes strukturlarında fəaliyyət göstərmək üçün lazım olan ilkin nəzəri və praktiki biliklərə yiyələnir, əmək bazarında daha hazırlıqlı və rəqabətqabiliyyətli mütəxəssis kimi formalaşırlar.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Fənn üzrə tələbələrin biliyi 100 ballıq sistemlə qiymətləndirilir. Yeni tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balın yarısı (50 balı) tələbənin semestr müddətində fəaliyyətinin nəticəsinə (cari qiymətləndirmə), digər yarısı isə (digər 50 balı) imtahanın nəticəsinə (aralıq qiymətləndirmə) görə verilir.

Fənn üzrə cari qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 bala aşağıdakılar daxildir:

- 20 bal - seminar dərslərində fəaliyyətinə görə;
- 30 bal - kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı LDU-nun Elmi Şurasının 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan yazılı şəkildə aparılır və imtahan biletinə bir qayda olaraq fənn üzrə tədris olunan mövzulara aid 5 sual daxil edilir. Hər sual maksimum 10 bal olmaqla qiymətləndirilir (aşağıda qeyd olunan qiymət meyarına əsasən) ki, bu da toplamda fənn üzrə aralıq qiymətləndirmənin nəticəsinə görə verilən maksimum 50 balı təşkil edir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərinlən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir;
- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu tam açır;
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir;
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var;
- 0 bal - cavab yoxdur.

Tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balının (imtahanda topladığı balın) miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin fənn üzrə aralıq qiymətləndirmə balı cari qiymətləndirmə balına (semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala) əlavə olunmur.

Fənn üzrə cari və aralıq qiymətləndirmənin ümumi nəticəsinə görə tələbənin biliyi yekun olaraq aşağıdakı kimi qiymətləndirilir:

Bal aralığı (göstərilən ballar daxil olmaqla)	Hərflə işarəsi	Sözlə yazılışı
91-100 bal	A	əla
81-90 bal	B	çox yaxşı
71-80 bal	C	yaxşı
61-70 bal	D	kafi
51-60 bal	E	qənaətbəxş
51-baldan aşağı	F	qeyri-kafi

IX. Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin Daxili intizam qaydalarını pozduqda onun barəsində mövcud qanunvericilik çərçivəsində müvafiq tədbir görülməkdir.

X. Təqvim mövzu planı:

Mühazirə: 15 saat; Seminar: 15 saat; Cəmi: 30 saat.

№	Tədris olunan mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1.	Mövzu № 1. Sahibkarlıq fəaliyyətinin məzmunu və əhəmiyyəti Plan: 1. Sahibkarlıq fəaliyyətinin məzmunu 2. Sahibkarlıq haqqında nəzəriyyələrin yaranması və inkişaf tarixi 3. Sahibkarlıq fəaliyyətinin mahiyyəti və məqsədi 4. Sahibkarlıq fəaliyyətinin subyektləri 5. Sahibkarın və alıcıların qərarlarına təsir göstərən amillər Mənbə: [1-7]	2	2	
2.	Mövzu № 2. Müəssisə təsərrüfat fəaliyyətinin subyekt kimi Plan: 1. Müəssisə sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilati forması kimi 2. Müəssisə açıq sistem kimi 3. Hüquqi şəxs anlayışı 4. Müəssisələrin təsnifatı 5. Müəssisələrin birləşməsi Mənbə: [1-7]	2	2	
3.	Mövzu № 3. Sahibkarlıq rəqabəti və növləri Plan: 1. Sahibkarlıq rəqabəti və növləri 2. Sahibkarlıq sirri və rəqabət 3. Sahibkarlıq risklərinin mahiyyəti və növləri	2	2	

	4. Lahiyələrin maliyyələşdirilməsi riskləri və risklərin sığortalanması 5. Biznes planının və sahibkarlıq risklərinin aşağı salınması Mənbə: [1-7]			
4.	Mövzu № 4. Sahibkarlıq fəaliyyətinin mühiti və sferası Plan: 1. Sahibkarlıq fəaliyyətinin xarici mühiti 2. Sahibkarlıq fəaliyyətinin daxili mühitinin əsas amilləri 3. Sahibkarlıq fəaliyyətinin növləri 4. İstehsal sahibkarlığı 5. Kommersiya sahibkarlığı 6. Məsləhətçilik sahibkarlığı 7. Maliyyə sahibkarlığı Mənbə: [1-7]	2	2	
5.	Mövzu № 5. Sahibkarlıq fəaliyyətində marketing Plan: 1. Marketingin funksiyaları 2. Marketing tədqiqatlarının məzmunu 3. Marketing tədqiqatının informasiya təminatı 4. Sahibkarlıq fəaliyyətində marketing xidmətinin əhəmiyyəti Mənbə: [1-7]	2	2	
6.	Mövzu № 6. Biznes və iqtisadi mühit Plan: 1. Biznes və onun mahiyyəti 2. Sahibkarlıq mühiti 3. Biznesin funksiyaları 4. Biznes planının hazırlanması və onun texniki iqtisadi əsaslandırılması 5. Biznes planının əsas parametrləri və göstəriciləri Mənbə: [1-7]	2	2	
7.	Mövzu № 7. Biznes konsepsiyasının işlənilib hazırlanması Plan: 1. Biznesin sferası və məqsədinin seçilməsi 2. Biznesin inkişaf strategiyası 3. Biznesin təşkili mərhələləri və onların məzmunu 4. Müəssisənin işinin təşkili Mənbə: [1-7]	2	2	
8.	Mövzu № 8. Biznes mədəniyyəti Plan: 1. Biznes mədəniyyətinin mahiyyəti və əhəmiyyəti 2. Firma mədəniyyəti 3. İşgüzar etika 4. Milli biznesmenlərin əsas keyfiyyətləri 5. İşgüzar etiket Mənbə: [1-7]	1	1	
Cəmi		15 saat	15 saat	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Tələbələr müəhazirə və məşğələlərdə mütəmadi iştirak etməli, dərş prosesində fəal olmalıdırlar. Fənn üzrə təqdim olunan müəhazirə materialları və mövzuları müntəzəm şəkildə öyrənilməli, əsas anlayışlar mənimsənilməlidir. Tələbələr sadə biznes ideyası formalaşdırmaq və onun əsaslandırılmasını bacarmalıdırlar. Tələbələr fənnin məqsədlərinə uyğun olaraq məsuliyyətli və aktiv öyrənmə mövqeyi nümayiş etdirməlidirlər.

XII. Fənnin tədrisi üçün nəzərdə tutulan tədris və öyrənmə metodları:

- müəhazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar
- təqdimat və müzakirə
- debat
- müstəqil iş/araşdırma.

XIII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Sahibkarlıq fəaliyyətinin məzmununu, mahiyyətini və iqtisadi əhəmiyyətini izah edir, sahibkarlıq haqqında əsas nəzəriyyələrin yaranma və inkişaf mərhələlərini şərh edir.
- Sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas subyektlərini izah edir, hüquqi şəxs anlayışını açıqlayır və müəssisələrin təşkilati-hüquqi formalarını və təsnifatını fərqləndirir.
- Sahibkarlıq rəqabətinin mahiyyətini, növlərini və sahibkarlıq sirri ilə əlaqəsini izah edir, sahibkarlıq risklərinin əsas növlərini müəyyən edir və risklərin azaldılması üsullarını dəyərləndirir.
- Sahibkarlıq fəaliyyətinin daxili və xarici mühitini təhlil edir, sahibkarlıq fəaliyyətinin əsas növlərini (istehsal, kommersiya, maliyyə və məsləhətçilik) bir-birindən fərqləndirir.
- Sahibkarlıq fəaliyyətində marketinqin rolunu və funksiyalarını izah edir, marketinq tədqiqatlarının məzmununu və informasiya təminatını müəyyənləşdirir.
- Biznes planın hazırlanmasının əsas mərhələlərini və göstəricilərini izah edir, biznes konsepsiyasının formalaşdırılması, biznes strategiyasının seçilməsi və biznes mədəniyyətinin əhəmiyyətini əsaslandırır.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XV. Kollokvium sualları:

I. Kollokvium sualları:

1. Sahibkarlıq haqqında nəzəriyyələrin yaranması və inkişaf tarixi
2. Sahibkarlıq fəaliyyətinin mahiyyəti və məqsədi
3. Sahibkarlıq fəaliyyətinin subyektləri
4. Sahibkarın və alıcıların qərarlarına təsir göstərən amillər
5. Müəssisə sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilati forması kimi
6. Hüquqi şəxs anlayışı
7. Müəssisələrin təsnifatı
8. Sahibkarlıq rəqabəti və növləri
9. Sahibkarlıq risklərinin mahiyyəti və növləri
10. Lahiylərin maliyyələşdirilməsi riskləri və risklərin sığortalanması

II. Kollokvium sualları:

1. Sahibkarlıq fəaliyyətinin xarici mühiti
2. Sahibkarlıq fəaliyyətinin daxili mühitinin əsas amilləri
3. İstehsal sahibkarlığı
4. Kommersiya sahibkarlığı
5. Məsləhətçilik sahibkarlığı
6. Marketinqin funksiyaları

7. Marketing tədqiqatının informasiya təminatı
8. Sahibkarlıq fəaliyyətində marketing xidmətinin əhəmiyyəti
9. Biznes və onun mahiyyəti
10. Biznesin funksiyaları

XVI. İmtahan sualları:

1. Sahibkarlıq haqqında nəzəriyyələrin yaranması və inkişaf tarixi
2. Sahibkarlıq fəaliyyətinin mahiyyəti və məqsədi
3. Sahibkarlıq fəaliyyətinin subyektləri
4. Sahibkarın və alıcıların qərarlarına təsir göstərən amillər
5. Müəssisə sahibkarlıq fəaliyyətinin təşkilatı forması kimi
6. Müəssisə açıq sistem kimi
7. Hüquqi şəxs anlayışı
8. Müəssisələrin təsnifatı
9. Müəssisələrin birləşməsi
10. Sahibkarlıq rəqabəti və növləri
11. Sahibkarlıq sirri və rəqabət
12. Sahibkarlıq risklərinin mahiyyəti və növləri
13. Lahiylərin maliyyələşdirilməsi riskləri və risklərin sığortalanması
14. Sahibkarlıq fəaliyyətinin xarici mühiti
15. Sahibkarlıq fəaliyyətinin daxili mühitinin əsas amilləri
16. Sahibkarlıq fəaliyyətinin növləri
17. İstehsal sahibkarlığı
18. Kommersiya sahibkarlığı
19. Məsləhətçilik sahibkarlığı
20. Maliyyə sahibkarlığı
21. Marketingin funksiyaları
22. Marketing tədqiqatlarının məzmunu
23. Marketing tədqiqatının informasiya təminatı
24. Sahibkarlıq fəaliyyətində marketing xidmətinin əhəmiyyəti
25. Biznes və onun mahiyyəti
26. Biznesin funksiyaları
27. Biznes planının hazırlanması və onun texniki iqtisadi əsaslandırılması
28. Biznesin sferası və məqsədinin seçilməsi
29. Biznesin inkişaf strategiyası
30. Biznesin təşkili mərhələləri və onların məzmunu
31. Biznes mədəniyyətinin mahiyyəti və əhəmiyyəti
32. Firma mədəniyyəti
33. İşgüzar etika
34. Milli biznesmenlərin əsas keyfiyyətləri
35. İşgüzar etiket

"Sahibkarlıq fəaliyyətinin əsasları" fənninin sillabusu 060409 - "Biznesin idarə edilməsi" ixtisası Aqrobiznes, Sosial xidmət sahələri üzrə ixtisaslaşmaları üzrə təhsil proqramı, tədris planı və işçi proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (13.02.2026-cı il, protokol № 6).

Fənn müəllimi:

müə. Ə.Y.Əfəndiyev

Kafedra müdiri v.i.e:

dos.G.T.Əliyeva